

(ISSN: 2587-0238)

Adıyaman, C. & Aksoy, Y. (2024). Tenis, Yüzme ve Futbol Branşlarında Uzmanlık Alan Öğrencilerin Öz Güven ve Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 9(29), 649-666.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.762>

Article Type (Makale Türü): Araştırma Makalesi

TENİS, YÜZME VE FUTBOL BRANŞLARINDA UZMANLIK ALAN ÖĞRENCİLERİN ÖZ GÜVEN VE ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Cabir ADIYAMAN

Doktora Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun, Türkiye
Cabir.23@outlook.com, ORCID: 0000-0002-9628-9157

Yener AKSOY

Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun, Türkiye
yeneraksoygsim@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1899-4096

Gönderim tarihi: 01.06.2024

Kabul tarihi: 14.11.2024

Yayın tarihi: 01.12.2024

Öz

Bu çalışmanın amacı; spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören, tenis, yüzme ve futbol branşlarında uzmanlık alan üniversite öğrencilerinin öz güven ve öz yeterlilik düzeylerinin incelemektir. Araştırmanın evrenini spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler örneklemi ise Trabzon, Ondokuz Mayıs, Fırat, Kafkas ve İnönü Üniversitelerinin Spor Bilimleri Fakültelerinde; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümlerinde öğrenim gören toplamda 318 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" Akın, A. (2007) tarafından geliştirilen Öz-güven Ölçeği ve Aypay, A. (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmış Genel Öz Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada iki değişkenli gruplar arasındaki karşılaştırma student t testi ile iki ve daha fazla değişkenli gruplarda ise Tek yönlü varyans analizi uygulandı. Gruplar arasındaki farklılığı belirlemek için post-hoc testlerinden Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiye Wilson Korelasyon kat sayısı ile bakılmıştır. Çalışmada cinsiyet, yaş, ana okuluna gitme durumu, alkol kullanımı, uzmanlık aldığı branşı seçme sebebi, gelir durumu, üniversite öncesi ilgilendiği spor türü değişkenlerinde öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmazken ($p>0,05$), uzmanlık aldığı branş ile kaç yıldır ilgilendiği, uzmanlık branşı, uzmanlık branşını kaç dönem aldığı ve okuduğu bölüme göre olan değişkenlerde öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sonuç olarak uzmanlık alan öğrencilerin tercih ettikleri branş, bölüm, uzmanlık branşı ile ilgilenme süresinin özgüven ve öz yeterlilik düzeyleri ile yakından ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Futbol branşında uzmanlık alan spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören 4-5 yıl üstü branş ile ilgilenen ve 1 dönem üstü uzmanlık dersini alan öğrencilerin özgüven ve öz yeterlilik düzeylerinin artırılması bireylerdeki saygınlık ve başarı açısından önem arz etmektedir. Tenis branşını tercih eden, 1 dönem uzmanlık alan dersini alan ve rekreasyon bölümünde eğitim gören bireylerin özgüven ve öz yeterlilik düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öz güveni yükselen antrenörün öğrencisi ile iletişimi kuvvetli olup daha başarılı sporcuların yetişmesinin önünü açabileceği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Özgüven, öz yeterlilik, spor.

Sorumlu Yazar: Doktora Öğrencisi Cabir Adıyaman, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Cabir.23@outlook.com

Etik Kurul Onayı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 29.04.2022 tarihinde 2022-276 sayılı karar ile onay alınmıştır

Plagiarism/Ethics: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir.

THE EXAMINATION OF SELF-CONFIDENCE AND SELF-EFFICACY LEVELS OF STUDENTS SPECIALIZING IN TENNIS, SWIMMING, AND FOOTBALL

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the self-confidence and self-efficacy levels of university students specializing in tennis, swimming, and football within sports sciences faculties. The population of the research consists of students studying in sports sciences faculties at Trabzon, Ondokuz Mayıs, Fırat, Kafkas, and İnönü Universities, with a total sample of 318 students enrolled in the Physical Education and Sports Teaching, Coaching, Sports Management, and Recreation departments. Data collection tools included a "Personal Information Form" prepared by the researcher, the Self-Confidence Scale developed by Akın, A. (2007), and the General Self-Efficacy Scale adapted into Turkish by Aypay, A. (2010). The study utilized the Student's t-test for comparisons between two-variable groups, while one-way analysis of variance (ANOVA) was applied for groups with two or more variables. To determine differences between groups, the Tukey multiple comparison test was used. The relationship between the scales was examined using the Wilson correlation coefficient. The study found no significant differences ($p>0.05$) in self-efficacy and self-confidence levels concerning variables such as gender, age, preschool attendance, alcohol use, reasons for choosing the field of expertise, income status, and types of sports engaged in prior to university. However, significant differences ($p<0.05$) were detected in self-efficacy and self-confidence levels in relation to the years of interest in their specialization, the chosen field of expertise, the number of semesters taken in their specialization courses, and the department studied. In conclusion, it was observed that the chosen specialization, department, and duration of interest in the field were closely related to self-confidence and self-efficacy levels. For students in the Sports Management program specializing in football, those who have been engaged with the field for more than 4-5 years and have taken specialization courses for more than one semester demonstrated increased self-confidence and self-efficacy, which are significant for individual respect and success. It was also concluded that individuals who preferred tennis, took specialization courses for one semester, and studied in the Recreation department had higher levels of self-confidence and self-efficacy. It can be argued that a coach with increased self-confidence has stronger communication with their students, potentially leading to the development of more successful athletes.

Keywords: Self-confidence, self-efficacy, sports.

GİRİŞ

Spor ortamında antrenör ve sporcu kavramları birbiriyle bağlantılı olarak değerlendirilmesi gereken önemli değerlerdir. Sporcuların antrenörleriyle olan ilişkileri, sporcuların küçük yaşlarındaki temel eğitim sürecinde başlamaktadır. Sporcuların spor yaşantılarında gelişimlerinin takip edilmesi ve gözlemlenmesi, iyi bir düzeye gelmeleri ve performanslarında süreklilik sağlanması için antrenörler tarafından yoğun bir bilgi birikimi ve uygulama tecrübesi ortaya koyulmaktadır (Gölleroğlu İ., 2010). Bununla birlikte sporcu ve antrenör arasındaki ilişkide karşılıklı yüksek güvenin, saygının, beraber sorumluluk alabilme ve kazanma isteğinin ve meydana gelebilecek tüm duygusal olasılıkların varlığı göz ardı edilmeyecek kadar önemlidir. Buna benzer durumlar kuvvetli bir iletişim süreciyle ortaya çıkabilmektedir. Özgüvenin spor ortamında başarı elde edebilmek nasıl bir rol oynadığını belirlemeye yardımcı olmak için birçok değerlendirme yapılmıştır. Sporda özgüvenin nerede rol aldığını anlamak, sporda özgüvenin nasıl geliştiğinin farkına varmakla başlar. Özgüven bireylerin hayatlarını sürdürebilmeleri için önemli bir olgudur. Spor ortamlarında meydana gelen antrenör öğrenci iletişimi, öğrencilerin psikolojik ve fiziksel olarak gelişimleri bakımından oldukça önemlidir (Demirkan vd., 2010).

Bireysel spor faaliyetleri, bireyin tek başına herhangi birinden yardım almadan yaptığı hareketleri kapsamaktadır. Eğitim ve kazanç düzeyi düştükçe kişiler kendilerini ispatlamaya çalışırken, eğitim ve kazanç düzeyi yükseldikçe spor daha çok eğlenme, mutlu olma amaçları için yapılmaktadır. Örneğin, eğitim düzeyi yükseldikçe uzak doğu sporları, binicilik, kayak, tenis, yüzme, dağcılık gibi branşların daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmanın amaçlarından bir tanesi; yüzme ve tenis gibi iki tane günümüzde önplanda olan bu branşları tercih eden öğrencilerin günlük hayatta karar verme ve hızlı düşünme gibi özelliklerinin değerlendirilerek özgüven ve öz yeterlilik seviyelerini incelemektir. Yüzme branşını tam anlamıyla bireysel bir spor olarak adlandırabiliriz. Bunun yanı sıra tenis sporu zaman zaman takım halinde ikili takımlar ile oynanabilmektedir. Bu yüzden ikili takımlar halinde oynandığı zaman takım sporu olarak adlandırılmaktadır ama tenis branşı özünde bireysel bir spor olarak tanımlanmaktadır.

Dünyada sporun ortaya çıktığı ilk zamanlardan itibaren başlayan ve insanlar için vazgeçilmeyen bir unsur olarak günümüze kadar yenilenerek ve değişerek gelmiş olup bugünkü şeklini almıştır. Özellikle 1950'li yıllar ile birlikte tüm dünyada spor alanında takım sporları da insanları etkileyerek ilgi alanını genişletmiştir. Teknolojik ilerleme ile birlikte 1980'li yıllar öncesinde bireysel sporlar daha popüler iken, 1980'lerden sonra takım sporlarının da öne çıktığı görülmektedir. Özellikle futbola olan ilgi artmış ve diğer spor branşlarına da sıçrayarak devam etmiştir. Futbol takım sporları arasında dünya genelinde en çok dikkat çeken ve en çok tercih edilen bir spordur. Futbol ve diğer takım sporlarını tercih eden insanlar yardımlaşma, iletişim kurma, kişisel gelişimini sağlama, yeni insanlar tanıma gibi birçok fırsat elde ederler. Takım sporları insanların sosyelleşmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bugün en büyük spor organizasyonlarının, olimpiyat oyunlarının ve dünya futbol şampiyonasının olduğu bilinen bir gerçektir. Futbol başta olmak üzere basketbol, voleybol, hentbol, Amerikan futbolu, su topu ve çim hokeyi gibi sporlar ön plana çıkmaktadır (Şahan, 2007). Dünya genelinde takım sporları arasında en çok tercih edilen spor olması sebebiyle futbol branşını çalışmamıza dahil edip futbol branşını tercih eden insanların özgüven ve öz yeterlilik seviyelerini inceleyeceğiz

Sporcuların antrenman ve maçlar sırasında yaşadıkları farklı duyguların antrenörler tarafından iyi anlaşılabilmesi için birlikte geçirilen süreçlerdeki iletişimlerinin nitelikli ve etkili bir şekilde olmasının önemi oldukça fazladır. Öz yeterlilik inançları, bireyin hayallerine ve kendi çabalarına dayalı olarak ulaşmak istediği hedefleri belirlemede ve bu hedeflere ulaşma sürecinde deneyimli bireyleri kontrol etmede bir pusula görevi görür. Eğitim ve spor, başarılı bir birey olma yolundaki en önemli etkenlerdendir. T.C. Anayasasının 42. ve 59. Maddeleri hem eğitim hem de spora verilen önemi açık bir şekilde dile getirmiştir, her bir bireyin eğitim ve öğretim faaliyetlerinden faydalanabileceğini aynı zamanda da bireylerin beden ve ruh sağlığını korumak, sporu her alana yaymak, sporcuları korumak için gerekli tedbirleri alacağını açıkça belirtmektedir. Birey bir bütün olarak değerlendirilmeli ve tüm yönleri ile ele alınmalıdır. Bu yüzden bireyin eğitim hakkı gibi diğer hakların da kişinin toplumsal davranışları kazanmasında ve sürdürmesinde çok önemli bir yeri vardır. Çift kariyerli bireyler (öğrenci aynı anda sporcu) için hem eğitim hem de spor yaşantısını bir arada yürütmek oldukça zordur. Yapılan araştırmalara bakıldığında öz yeterliliğin ve özgüven düzeyinin sporla olan ilişkisi görmezden gelinemeyecek kadar önem arz etmektedir. Spor yapmanın, çeşitli gruplar oluşturularak spor aktivitelere katılımın yüksek seviyelerde öz yeterliliğe ve pozitif yönde bir özgüven seviyesini ortaya çıkardığı yapılan çalışmalarla örneklenmiştir. Bu çalışmanın amacı bireylerin ilgilendikleri branşlara göre özgüven ve özyeterlilik düzeylerini incelemektir. Bireylerin ilgilendikleri branşların özgüven ve özyeterlilik durumlarına ne gibi bir katkısı var sorusunun cevabı aranmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma Modeli Araştırmada, genellikle bir konu veya popülasyon hakkında mevcut durumu anlamak için kullanılan ilişkisel tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, bir konu hakkında daha kapsamlı bir araştırma yapmadan önce mevcut durum hakkında genel bir fikir edinmek için kullanılabilir (Karasar, 1999).

Araştırmada ölçeklerin uygulanabilmesi ve verilerin toplanabilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 29.04.2022 tarihinde 2022-276 sayılı kararı ile onay alınmıştır.

Bu çalışma yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini, Spor Bilimleri Fakültelerinde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okuyan ve tenis, yüzme, futbol branşlarında uzmanlık alan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Trabzon, Ondokuz Mayıs, Fırat, Kafkas ve İnönü Üniversitelerinin Spor Bilimleri Fakültelerinde; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümlerinde öğrenim gören 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okuyan ve tenis, yüzme, futbol branşlarında uzmanlık alan öğrenciler içerisinde tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş toplamda 318 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Akın, A. (2007) tarafından geliştirilen 2 alt boyut toplamda 33 maddeden oluşan Öz-güven Ölçeği ve Aypay, A. (2010) tarafından uyarlanmış Genel Öz Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ)

Aypay, A. (2010) tarafından uyarlanmış Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) ters puanlanan madde yoktur. Cevap seçeneklerinin puanlanması: Yüksek puan genel öz-yeterliliğin yüksek olduğuna; düşük puan düşük olduğuna işaret etmektedir. Ölçek analizlere toplam puan üzerinden katılmaktadır. Bu ölçek, bireylerin stresli yaşantılarla başa çıkabilme ve bunlara uyum sağlayabilme becerilerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan ifadeler şu şekildedir. "Tamamen yanlış", "Biraz doğru", "Orta düzeyde doğru", "Tamamen doğru" şeklinde sıralanmış; 4, 3, 2, ve 1 şeklinde derecelendirilmiş dörtlü likert tipindedir.

Öz-güven Ölçeği (ÖGÖ)

Akın, A. (2007) tarafından geliştirilen Öz-güven Ölçeği'ndeki toplam madde sayısı 33'dür. Bu nedenle 5 dereceli Likert tipi hazırlanan bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 165, en düşük puan ise 33'dür. Olumsuz madde bulunmayan ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeyde öz-güveni göstermektedir. (1) Hiç bir zaman (2) Nadiren (3) Sık sık (4) Genellikle ve (5) Her zaman anlamına gelmektedir. Ölçeğin iki adet alt boyutu bulunmaktadır. 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 30, 32 numaralı maddeler İç öz-güven boyutunu, 2, 6, 8, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 31, 33 maddeler ise Dış öz-güven alt boyutunu temsil etmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okuyan ve tenis, yüzme, futbol branşlarında uzmanlık alan üniversite öğrencilerin ölçek maddelerine verdiği cevapların iç tutarlılığını kontrol etmek amacı ile güvenilirlik katsayıları (cronbach alpha) hesaplanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçek	İç Tutarlılık Katsayısı	Değerlendirme
Öz Yeterlilik Ölçeği	0,925	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Özgüven Ölçeği	0,973	Yüksek Düzeyde Güvenilir
İç Özgüven	0,949	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Dış Özgüven	0,944	Yüksek Düzeyde Güvenilir

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde ilk olarak normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir ($P>0,05$). Çalışmada, ölçek toplam puanlarının cinsiyet (kadın-erkek), ana okula gitme durumu (evet-hayır), alkol kullanımı (evet-hayır), üniversite öncesi spor türü (bireysel-takım) değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği Student t test, yaş, gelir düzeyi, okuduğu bölüm, uzmanlık branşı kaç dönem aldığı, uzmanlık spor branşı, uzmanlık branşı seçme sebebi, uzmanlık branşı ile ilgilenme süresi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği ise Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey çoklu karşılaştırma testi ile belirlenmiştir. Tüm istatistiksel hesaplamalarda SPSS 22.0 V. istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma bulguları, n(%), ortalama, standart sapma değerleri olarak verilmiş olup, bulgular $p<0,05$ düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında eğitim gören ve tenis, yüzme, futbol branşlarında uzmanlık alan üniversite öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Ve Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	n	%	Ana Okula Gitme Durumu	n	%
Kadın	130	40,9	Evet	132	41,5
Erkek	188	59,1	Hayır	186	58,5
Toplam	318	100,0	Toplam	318	100,0

Alkol Kullanım Durumu	n	%	Üniversite Öncesi İlgilendiği Spor Türü	n	%
Evet	94	29,6	Bireysel	180	56,6
Hayır	224	70,4	Takım	138	43,4
Toplam	318	100,0	Toplam	318	100,0

Yaş Dağılımı	n	%	Uzmanlık Branşı Seçme Nedeni	n	%
18-20	27	8,5	Ekonomik gelir	51	16,0
21-22	160	50,3	Kariyer planlaması	109	34,3
23-25	95	29,9	Arkadaş önerisi	31	9,7
26 ve üstü	36	11,3	Branşa olan ilgi	127	39,9
Toplam	318	100,0	Toplam	318	100,0

Gelir Düzeyi	n	%	Uzmanlık Branşı	n	%
Düşük (Gelir<Gider)	67	21,1	Tenis	105	33,0
Orta (Gelir=Gider)	183	57,5	Yüzme	106	33,3
Yüksek (Gelir>Gider)	68	21,4	Futbol	107	33,6
Toplam	318	100,0	Toplam	318	100,0

Okuduğu Bölüm	n	%	Branşıyla İlgilenme Süresi (yıl)	n	%
BSÖ	14	4,4	1	82	25,8
ANT	151	47,5	2-3	71	22,3
SYB	86	27,0	4-5	71	22,3
REK	67	21,1	6 ve üzeri	94	29,6
Toplam	318	100,0	Toplam	318	100,0

Uzmanlık Branşı Dersi Kaç Dönem Alıyor	n	%
1	107	33,6
2	98	30,8
4	113	35,5
Toplam	318	100,0

Araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylerin %59,1’i erkek, % 58,5 ana okuluna gitmeyen, %70,4 alkol kullanmayan, % 56,6’sı üniversite öncesi ilgilendiği spor türü bireysel spor, %50,3’ü 21-22 yaş aralığında, %39,9’u uzmanlık branşı seçme nedeni branşa olan ilgi, %57,5 orta gelirli, %33,6 uzmanlık branşı tenis, %47,5 antrenörlük eğitimi bölümü, %29,6 6 yıl ve üzeri ve % 35,5 ise uzmanlık branş dersinin 4 dönem olduğunu beyan etmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Cinsiyete Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Erkek	130	36,90	6,96	0,715
	Kadın	188	37,18	6,57	
Özgüven Ölçeği	Erkek	130	139,32	24,09	0,143
	Kadın	188	135,36	23,22	
İç Özgüven	Erkek	130	71,65	12,43	0,196
	Kadın	188	69,83	12,18	
Dış Özgüven	Erkek	130	67,67	11,94	0,106
	Kadın	188	65,53	11,29	

Araştırmada kadın ve erkek katılımcıların Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 3).

Tablo 4. Ana Okula Gitme Durumuna Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Ana Okula Gittin mi?	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Evet	132	36,64	7,23	0,346
	Hayır	186	37,37	6,34	
Özgüven Ölçeği	Evet	132	137,12	25,02	0,928
	Hayır	186	136,88	22,64	
İç Özgüven	Evet	132	70,68	12,86	0,894
	Hayır	186	70,49	11,91	
Dış Özgüven	Evet	132	66,44	12,41	0,965
	Hayır	186	66,38	11,01	

Araştırmada ana okula gidip gitmeme durumuna göre katılımcıların Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 4).

Tablo 5. Alkol Kullanım Durumuna Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Alkol Kullanımı	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Evet	94	37,19	6,60	0,830
	Hayır	224	37,01	6,79	
Özgüven Ölçeği	Evet	94	135,51	25,80	0,474
	Hayır	224	137,59	22,68	
İç Özgüven	Evet	94	69,70	13,42	0,414
	Hayır	224	70,94	11,80	
Dış Özgüven	Evet	94	65,81	12,64	0,553
	Hayır	224	66,66	11,14	

Araştırmada alkol kullanım durumuna göre katılımcıların Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 5).

Tablo 6. Üniversite Öncesi İlgilendiği Spor Türüne Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Spor Türü	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Bireysel	180	37,45	6,80	0,830
	Takım	138	36,57	6,60	
Özgüven Ölçeği	Bireysel	180	137,96	25,15	0,474
	Takım	138	135,70	21,49	
İç Özgüven	Bireysel	180	71,04	13,14	0,414
	Takım	138	69,96	11,11	
Dış Özgüven	Bireysel	180	66,92	12,24	0,553
	Takım	138	65,73	10,69	

Araştırmada üniversite öncesi ilgilendiği spor türüne göre katılımcıların Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 4.5).

Tablo 7. Yaş Dağılımına Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Yaş Dağılımı (yıl)	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	18-20	27	36,37	9,19	0,099
	21-22	160	36,78	5,91	
	23-25	95	38,37	6,56	
	26 ve üstü	36	35,44	8,02	
Özgüven Ölçeği	18-20	27	137,22	26,61	0,276
	21-22	160	137,30	20,86	
	23-25	95	139,01	22,38	
	26 ve üstü	36	130,00	33,81	
İç Özgüven	18-20	27	70,52	14,15	0,178
	21-22	160	70,94	10,74	
	23-25	95	71,56	11,69	
	26 ve üstü	36	66,39	17,57	
Dış Özgüven	18-20	27	66,70	12,55	0,411
	21-22	160	66,36	10,45	
	23-25	95	67,45	10,92	
	26 ve üstü	36	63,61	16,48	

Araştırmada katılımcıların yaş dağılımlarına göre Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 7).

Tablo 8. Uzmanlık Branşı Seçme Nedenine Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Uzmanlık Branşı Seçme Nedeni	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Ekonomik gelir	51	35,33	8,38	0,250
	Kariyer planlaması	109	37,53	6,09	
	Arkadaş önerisi	31	37,35	7,66	
	Branşa olan ilgi	127	37,29	6,21	
Özgüven Ölçeği	Ekonomik gelir	51	135,14	28,08	0,627
	Kariyer planlaması	109	137,83	23,16	
	Arkadaş önerisi	31	132,65	30,10	
	Branşa olan ilgi	127	138,05	20,19	
İç Özgüven	Ekonomik gelir	51	69,65	14,22	0,641
	Kariyer planlaması	109	70,95	12,21	
	Arkadaş önerisi	31	68,35	15,95	
	Branşa olan ilgi	127	71,16	10,48	
Dış Özgüven	Ekonomik gelir	51	65,49	14,06	0,628
	Kariyer planlaması	109	66,87	11,20	
	Arkadaş önerisi	31	64,29	14,41	
	Branşa olan ilgi	127	66,89	10,03	

Araştırmada uzmanlık branşı seçme nedenine göre katılımcıların Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 8).

Tablo 9. Gelir Durumuna Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Gelir Durumu	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Düşük	67	36,46	8,01	0,697
	Orta	183	37,17	5,82	
	Yüksek	68	37,37	7,62	
Özgüven Ölçeği	Düşük	67	139,28	19,84	0,461
	Orta	183	137,15	20,87	
	Yüksek	68	134,25	32,50	
İç Özgüven	Düşük	67	71,75	10,40	0,342
	Orta	183	70,81	10,86	
	Yüksek	68	68,76	16,84	
Dış Özgüven	Düşük	67	67,54	9,84	0,586
	Orta	183	66,33	10,30	
	Yüksek	68	65,49	15,80	

Araştırmada katılımcıların gelir durumuna göre Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 9).

Tablo 10. Uzmanlık Branşına Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Uzmanlık	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	Tenis	105	38,54 a	5,48	0,015
	Yüzme	106	36,75 ab	6,99	
	Futbol	107	35,93 b	7,33	
Özgüven Ölçeği	Tenis	105	140,83 a	19,07	0,014
	Yüzme	106	138,43 ab	22,35	
	Futbol	107	131,76 b	27,80	
İç Özgüven	Tenis	105	72,92 a	9,41	0,009
	Yüzme	106	71,04 ab	11,93	
	Futbol	107	67,80 b	14,52	
Dış Özgüven	Tenis	105	67,90 a	10,03	0,025
	Yüzme	106	67,40 ab	10,65	
	Futbol	107	63,95 b	13,46	

Araştırmada katılımcıların uzmanlık branşına durumuna göre Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$; Tablo 10). Araştırmada uzmanlık dersi olarak tenis branşını seçen bireylerin öz yeterliliği ve özgüveni futbol branşını seçenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Okuduğu Bölüme Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Bölüm	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	BSÖ	14	36,71 ab	6,38	0,041
	ANT	151	37,04 ab	6,46	
	SYB	86	35,76 b	7,90	
	REK	67	38,88 a	5,31	
Özgüven Ölçeği	BSÖ	14	141,43 ab	17,23	0,005
	ANT	151	135,75 bc	21,03	
	SYB	86	132,06 c	31,87	
	REK	67	145,12 a	14,23	
İç Özgüven	BSÖ	14	73,14 ab	8,59	0,002
	ANT	151	69,68 ab	11,04	
	SYB	86	68,09 b	16,48	
	REK	67	75,24 a	7,18	
Dış Özgüven	BSÖ	14	68,29 ab	9,09	0,015
	ANT	151	66,08 ab	10,31	
	SYB	86	63,97 b	15,48	
	REK	67	69,88 a	7,58	

Araştırmada katılımcıların okudukları bölüme göre öz yeterlilik ve özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$; Tablo 11). Araştırmada rekreasyon bölümünde uzmanlık alan dersi seçen katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri spor yöneticiliği bölümünde uzmanlık alan dersi seçen katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12. Uzmanlık Aldığı Branş İle İlgilenme Süresine Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	İlgilenme Süresi(Yıl)	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	1	82	37,74 a	6,30	0,007
	2-3	71	38,72 a	5,95	
	4-5	71	35,00 b	8,19	
	6 ve üzeri	94	36,79 ab	6,03	
Özgüven Ölçeği	1	82	141,34 a	20,61	0,005
	2-3	71	140,23 a	20,64	
	4-5	71	128,83 b	26,67	
	6 ve üzeri	94	136,87 ab	24,51	
İç Özgüven	1	82	73,30 a	10,26	0,001
	2-3	71	72,17 a	10,84	
	4-5	71	65,85 b	14,05	
	6 ve üzeri	94	70,55 ab	12,69	
Dış Özgüven	1	82	68,04 a	10,71	0,025
	2-3	71	68,06 a	10,05	
	4-5	71	62,99 b	12,87	
	6 ve üzeri	94	66,32 ab	12,00	

Araştırmada katılımcıların uzmanlık branşı ile ilgilendikleri süreye göre Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$; Tablo 12). Araştırmada uzmanlık branşı ile geçen süre 3 yıl ve daha az olan katılımcıların öz yeterlilik ve özgüveni 4-5 yıl olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Uzmanlık Alan Dersi Kaç Dönem Alma Durumuna Göre Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Dönem	n	Ortalama	SS	P-değeri
Öz Yeterlilik Ölçeği	1	107	37,81	6,12	0,142
	2	98	36,00	7,67	
	4l	113	37,28	6,32	
Özgüven Ölçeği	1	107	143,09 a	18,32	0,002
	2	98	135,98 ab	24,42	
	4l	113	132,05 b	26,16	
İç Özgüven	1	107	73,90 a	9,22	0,001
	2	98	69,87 b	12,76	
	4l	113	68,04 b	13,75	
Dış Özgüven	1	107	69,20 a	9,39	0,004
	2	98	66,11 ab	11,93	
	4l	113	64,02 b	12,66	

Araştırmada katılımcıların uzmanlık alan dersini aldıkları dönem sayısına göre Öz yeterlilik ($P=0,142$) toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık tespit edilemez iken, Özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$; Tablo 13). Araştırmada uzmanlık alan dersini bir dönem alan bireylerin özgüven toplam puanları dört dönem alanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özgüven Düzeyleri Arası İlişkiler

		Özgüven	İç özgüven	Dış özgüven
Öz yeterlilik	r-değeri	0,528	0,529	0,515
	p-değeri	<0,001	<0,001	<0,001

Araştırmada katılımcıların Öz yeterlilik ve Özgüven ölçek toplam puan arasında % 52,8'lik orta düzey anlamlı pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($P<0,001$; Tablo 14). Bir başka ifade ile bireylerin öz yeterlilik düzeyleri arttıkça öz güven düzeylerinin de artacağı söylenebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu kısımda üzerinde çalışılan araştırmanın problem cümlelerine yönelik ulaşılan verilerin bulguları yorumlanmış ve bu konuya yönelik literatürle ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet, yaş, ana okuluna gitme durumu, alkol kullanımı, uzmanlık aldığı branşı seçme sebebi, gelir durumu, üniversite öncesi ilgilendiği spor türü değişkenlerinde öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmazken, uzmanlık aldığı branş ile kaç yıldır ilgilendiği, uzmanlık branşı, uzmanlık branşını kaç dönem aldığı ve okuduğu bölüme göre olan değişkenlerde öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışmamızda kadın ve erkek öğrencilerin öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özen ve diğ.(2014), Yıldız ve diğ. (2016), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkeni açısından öz yeterlilik düzeyi arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Yine yüksek okul öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada cinsiyete göre öz yeterliliğin değişmediği belirtilmektedir (Yiğitbaş ve Yetkin, 2003). Literatür incelendiğinde ağırlıklı olarak öz yeterlilik ve cinsiyet açısından fark olmamasına rağmen; Sarıdede (2018) hakemler üzerinde yaptığı çalışmada erkek hakemlerin öz yeterlilik puanlarının kadın hakemlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sonuçlar göz önüne alındığında üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkeni ve öz yeterlilik arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık görülmediği fakat farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda cinsiyetin öz yeterlilik üzerinde farklılaştığı görülmektedir. Özgüven düzeyine göre kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Şar ve diğerleri (2010) lisans öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin daha yüksek öz güvene sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada ortaya çıkan farklı bulgular cinsiyetin özgüven üzerinde etkili olup olmadığı konusunda kesin bir yargıya ulaşamadığını göstermektedir.

Ana okula gidip gitmeme durumuna göre katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitim çocuklar için oldukça önemli bir süreçtir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar kendi başına yemek yemek, dişlerini fırçalamak, oyuncakları ile oynadıktan sonra onları yerine koymak, saatinde uyuyup saatinde uyanmak gibi birçok öz bakım gerektiren davranışı yapmaya çalışırlar ve bunları öğrenirler. Bu da onlara özgüven ve öz yeterlilik kazandırır. Okul öncesi eğitimi tercih etmeyen aileler ise bireylere bu davranışları aile içerisinde kazandırmaya çalışır. Okul öncesi eğitimin genellikle ebeveynlerin yoğun iş hayatı temposundan dolayı tercih edildiği söylenebilir. İş hayatı yeterince yoğun olmayan aileler çocukların bu gelişim sürecini anaokulunu tercih etmeden özgüven ve öz yeterlilik düzeylerinin temelini çocuklarına kendi tecrübelerinden faydalanarak kazandırmaya çalıştığı söylenebilir. Bundan ötürü anaokuluna gidip gitmeme durumuna göre bireyler arasında özgüven ve öz yeterlilik düzeyleri olarak bakıldığında anlamlı bir farklılık çıkmadığı göz önüne alınabilir. Araştırmada alkol kullanım durumuna göre katılımcıların öz yeterlilik ve

özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir sonuç elde edilmemiştir. Schulenberg ve Maggs (2002) olumsuz aile ilişkileri ve düşük özgüvene sahip gençlerin akran baskı ve yaptırımlarına karşı daha pasif davrandıklarını, alkol, madde kullanımı ve suçlama gibi sosyal olarak onaylanmayan tutum ve davranışlara daha yatkın oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Steffenhagen ve Burns (1987) özgüveni düşük, kendini olduğu gibi kabul etmekte zorlanan, engellerle mücadele etmekten kaçınan, kısaca yaşamının sorumluluğunu alamayan kişilerde alkol ve madde bağımlılığına daha sık rastlandığını ileri sürmektedirler. Ayrıca alkol bağımlılarının geçmiş yaşantılarını detaylı olarak analiz ettiklerinde, bu kişilerin ailelerinin temel ihtiyaçlarına karşı empati yapmadıklarını gözlemlemişlerdir. Alkol, sigara gibi sağlığa zararlı maddelerden korunmaya ilişkin öz-yeterlik inancı ergenlerin, kendi sağlıkları hakkında bilgilenmeleri ve sağlıklarını korumaya yönelik doğru davranış ve tutumlar kazanmalarına yönelik çalışmaların hedeflenmesi, kısacası sağlıklı bir toplumun oluşturulması açısından önemlidir (Schwarzer R, 1995). Bireyler özellikle ergenlik zamanlarında olan bireyler yasaklı maddeleri kullanımın özgüveni ve özyeterlilik düzeylerini olumlu yönde etkilediklerini düşünürler bu yüzden bu tür davranışlar gençler arasında yaygınlaşmaktadır. Bu çalışmadaki sonuç göz önüne alındığında bireylerin literatürdeki etkilere kapılmadığı söylenebilir. Araştırmada üniversite öncesi ilgilendiği spor türüne göre katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Zeyrek ve Doğar (2020) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları toplamda 600 öğrenciyi içeren çalışmada bireysel-takım sporu yapma durumu ile özgüven seviyeleri arasında toplam özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen sonuca bakıldığında bireysel spor yapan bireylerin özgüven düzeyleri daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ekinci (2013) yaptığı çalışmada özgüveni, bireyin çevresi ile olan ilişkileri, iletişimi ve yaşantılarının algılanış biçimlerine göre oluşan ve değişim gösteren bir süreç olarak tanımlamıştır. Çevre tarafından olumlu olarak değerlendirilme ve kabul edilme gereksiniminin karşılanması bireyin kendini olumlu algılama biçimini etkilemektedir. Takım sporu ile ilgilenen bireylerin bireysel sporlarla ilgilenen bireylere oranla çevresi ile daha fazla etkileşim halinde olmasının bu sonuca etkisinin olduğu söylenebilir. Çalışmamızın diğer değişkenlerine paralel olarak takım sporu yapan bireylerin özyeterlilik düzeylerinin, bireysel spor yapan bireylere nazaran oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bireysel spor yapan bireyler ile takım sporu ile ilgilenen arasındaki özgüven ve özyeterlilik düzeyine baktığımızda sonuç olarak bireysel spor ile ilgilenen bireyler kendilerini kişisel olarak yargılamaya takım sporu ile ilgilenen bireylerden daha yatkındır, çünkü bireysel sporcular sahada yalnızlardır sadece belirli zamanlarda antrenörlerinden yardım alabilirler. Ancak takım sporu ile ilgilenen bireyler için durum böyle değildir. Takım arkadaşları hatalarını telafi edebilir veya bir takım oyuncusu takım arkadaşının yeteneklerinden yararlanabilir. Bu sebepten ötürü, bireysel sporcuların sahada yalnız olmalarının sporcular için daha yüksek öz yeterliliğe neden olduğu düşünülebilir.

Araştırmada katılımcıların yaş dağılımlarına göre öz yeterlilik ve özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Yaptığımız çalışmanın aksine Aksoy (2019) futbol hakemleri ile ilgili yaptığı araştırmasında özgüven seviyelerinin yaş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2016) çalışmasında genç engelli sporcuların, daha yaşlı sporculara nazaran özgüven düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmiştir. Literatürdeki bir diğer çalışmada ise 25 ve üzeri yaşa sahip spor ile ilgilenen bireylerin iç özgüven, dış özgüven ve toplam özgüven seviyelerinin, diğer yaş gruplarına göre daha

anlamli düzeyde yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Yıldız 2021). Acuner dansçılarının özgüven düzeyleri ile yaş değişkenleri arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Çetinkaya yaş değişkeni ile özgüven arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Yaş değişkeni bireylerin özgüven ve özyeterlilik düzeylerine zaman zaman etki etmesi beklenmektedir çünkü insanlar yaş aldıkça hayatlarının belli kısımlarında tecrübelendikçe özgüven ve özyeterlilik düzeylerinin yükselmesi beklenebilir. Yapılan temel anlamda psikolojik ihtiyaçların tatmin seviyesinin sürekli kaygı ve genel öz yeterlilik üzerine olan etkisini araştırmak amacıyla yaş ortalaması 23.33 olana toplamda 213 öğrencinin katıldığı bu çalışmada 99 Kadın ve 114 Erkek katılımcıya anket uygulanmış olup elde edilen verilerin istatistiksel sonuçlarında ana psikolojik ihtiyaçların tatmini konusunda sürekli kaygıyı ve öz yeterliliği pozitif yönde etkileyerek öğrencilerin akademik başarılarına da fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. (Diotaiuti vd. (2017) ve Nazarudin vd. (2014)'nin orta yaş grubundaki hakemlerde özyeterlilik algısının diğer yaş grubundakilerden daha yüksek olduğunu tespit ettiği görülmüştür. Ermiş vd. (2019) tarafından tenis antrenörleri ile yapılan çalışmada da 32 yaş ve üzeri grubun özyeterlilik algılarının daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Araştırmada uzmanlık branşı seçme nedenine göre katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Üniversitelerin spor bilimleri bölümleri bölümlerinde verilen uzmanlık alan dersi ile öğrenciler gerekli sınavları başarılı bir şekilde tamamladıktan sonra antrenör olma şansını elde ediyorlar. Uzmanlık alan dersinde hangi branşı seçmeye karar vermeden önce öğrenciler her zaman araştırma yapıp hangi alanda daha başarılı olabileceklerini tartırırlar. Çeşitli etmenler hangi branşı seçecekleri etkileyebilir. Her öğrenci istediği branşı seçme şansına sahip olmuyor her zaman. Bu yüzden zaman zaman arkadaşlarından etkilenerek aynı branşı seçiyorlar, zaman zaman yaşadıkları çevrenden etkilenip insan yapısına göre branş seçiyorlar, bazen elde olan şartları değerlendirerek branş seçmek durumunda kalıyorlar. Birçok değişkeni içerisinde bulunduran bu kısımda özgüven ve özyeterlilik düzeyi açısından herhangi bir fark tespit edilememesi normal karşılanabilir.

Katılımcıların gelir durumuna göre öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Benzer çalışmalara bakıldığında; Altuntaş ve diğer. (2016) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının öz yeterlilik ile aylık gelir değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamışlardır. Başka bir araştırmada ise katılımcıların özgüven seviyelerinin aile gelir düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, orta gelir düzeyine sahip sporcuların, diğer gruplarda yer alan sporculara nazaran tüm alt boyutlarda daha düşük ortalamalara sahip oldukları görülmektedir (Yıldız, 2021). Karabulut (2019) yaptığı araştırmada sportif özgüven seviyesinin aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığını söylemiştir. Literatürde rastlanan bir diğer çalışmada ise dansçılarının özgüven düzeylerinin aylık gelir düzeyi değişkeni bağlamında farklılık göstermediği belirlenmiştir (Acuner, 2012). Elit boks sporcularının özgüven puanlarının gelir düzeyleri bağlamında fark olmadığını saptamıştır (Gökkaya ve diğer. 2017). Yapılan bazı çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda gelir durumunun insanların özgüven ve öz yeterlilik düzeylerine bir etkisi olmadığı görülmektedir. Gelir özgüven paralel bir çizgide giden iki nesne gibi görölse de yapılan çalışmalar ve bu çalışmada bulunan sonuç gelirin özgüveni etkilemediğini göstermektedir. Yapılan çalışmada katılımcıların uzmanlık branşına durumuna göre öz yeterlilik ve özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çalışmada uzmanlık dersi olarak tenis branşını seçen bireylerin öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri futbol branşını seçenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Tenis branşı

bireysel bir spor branşı olduğu için oyun içerisinde bireyler zaman zaman sadece kendi kararlarıyla hareket etmek durumunda kalabilirler ve belirli zaman aralıklarında yardım alabilecekleri tek kişi antrenörleridir. Bireyler zamanla kendi kararlarıyla hareket ederek bu konuda tecrübe sahibi olurlar. Bazen olumlu bazen olumsuz tecrübeler elde ederek zamanla bu durum tenis sporu ile ilgilenen bireylerin özgüven ve özyeterlilik düzeylerinin yükselmesine sebep olabilir. Öte yandan futbol branşı bir takım sporu olduğu için bireylerin karar verme mekanizması diğer takım arkadaşlarına göre değişiklik gösterebilir. Takım arkadaşlarının yeteneklerine becerilerine takım içerisindeki konumuna göre verilen kararlar değişkenlik gösterebilir ki bu da futbol branşı ile ilgilenen bireylerin özgüven ve özyeterlilik düzeylerine etki edebilir. Bir futbol takımı içerisinde her oyuncunun sorumluluğu aynı değildir ama tenis bireysel bir spor olduğu için tüm sorumluluk tenis ile ilgilenen bireyin üzerindedir. Bu sorumluluk zaman zaman birey için zor anlar yaşatsa da özgüven ve özyeterlilik düzeyini zamanla yükseltmesini sağlayabileceğini söyleyebiliriz. Futbol ile ilgilenen bireyin üzerinde hata yapma konusunda tenis branşı ile ilgilenen bireye göre daha az baskı vardır çünkü futbol branşında birey hatasını telafi edebilecek takım arkadaşlarına sahiptir ama tenis branşında bireyin hatasını telafi edebilecek hiç kimse yoktur sahada yalnızdır. Bu baskı veya sorumluluk zamanla bireyin daha doğru kararlar vermesine yol açtıkça özgüven ve özyeterlilik düzeyini yükseltmesine sebep olabileceğini söyleyebiliriz. Öte yandan yüzme branşı da bireysel bir spordur tenis ile ilgili dile getirdiğimiz yorumları yüzme üzerinden de değerlendirebiliriz. Yüzme branşını seçen bireylerin de aynı tenis branşını seçen bireyler gibi özgüven ve özyeterlilik düzeylerinin yüksek olabileceğini en azından takım sporu ile ilgilenen bireylere göre daha yüksek olabileceğini düşünebiliriz. Bizim yaptığımız çalışmada yüzme branşı tenis ile futbol branşı arasında geçiş grubu olarak yer almıştır. Çalışmamızın bazı değişkenleri açısından literatürde araştırmalar yapılmasına rağmen benzer çalışmalara rastlanmamıştır. Bu da çalışmamızın bazı değişkenler açısından özgün bir çalışma olmaya aday olabileceğini göstermektedir. Bireylerin okudukları bölüme göre öz yeterlilik ve özgüven ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırmada rekreasyon bölümünde uzmanlık alan dersi seçen bireylerin öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri spor yöneticiliği bölümünde uzmanlık alan dersi seçen katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu yapılan örneklem grubuna göre değişkenlik gösterebilecek bir durumdur. Bu değişkende beden eğitimi spor öğretmenliği bölümü ve antrenörlük eğitimi bölümü öğrencileri geçiş grubu olarak yer almıştır. Elde edilen bu sonucu rekreasyon bölümünde öğrenim gören öğrencilerin diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilere oranla ders yoğunluğunun daha az olabileceği ihtimalini düşünürsek bu yüzden dersler dışında öğrencilerin özgüven ve özyeterlilik düzeylerini olumlu yönde etkileyecek etmenler öğrencilere pozitif bir şekilde etki edebileceği şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin özgüven ve özyeterlilik düzeylerini etkileyebilecek birçok etmen göz önünde bulundurulabilir.

Rekreasyon bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre özellikle antrenörlük eğitimi ve beden eğitimi öğretmenliği bölümüne göre daha az uygulamalı dersi olduğu göz önünde bulundurulduğunda uzmanlık alan dersine daha odaklı bir şekilde yaklaştıkları söylenebilir. Katılımcıların uzmanlık branşı ile ilgilendikleri süreye göre öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmada öğrenciler arasında uzmanlık alan branşı ile 3 yıl ve daha az ilgilenen katılımcıların seçtikleri uzmanlık alan branşı ile 4-5 yıl ilgilenen katılımcılara göre öz yeterlilik ve özgüveni daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler tercih ettikleri

uzmanlık alan branşında henüz yeterince olumsuz etmenler ile karşılaşmamış ve tercih ettikleri branş ile başarılı bir süreçten geçtikleri göz önünde bulundurulduğunda 3 yıl ve daha az bir süredir uzmanlık alan branşı ile ilgilenen bireylerin özgüven ve özyeterlilik düzeylerinin 4 yıldan daha fazla bir süredir uzmanlık alan branşı ile ilgilenen öğrenci grubuna oranla daha yüksek çıkmasını sağlamış olabilir. Uzun süredir tercih ettikleri branş ile ilgilenen bireyler zaman zaman zor süreçlerden geçiyor olabilirler. Ölçeğin öğrenci grubuna uygulandığı zaman bireylerin hangi süreçlerden geçtiği ile doğrudan ilişkilidir. Bireyler uzun süredir ilgilendikleri branşta zaman zaman inişler ve çıkışlar yaşayabilirler ve bu da bireylerin bazen özgüven ve özyeterlilik düzeylerini olumsuz etkilemiş olabilir. Öte yandan 3 yıl ve daha az bir süredir uzmanlık alan branşı ile ilgilenen bireyler henüz çok fazla değişken ile karşılaşmamış olabilirler. Araştırmada katılımcıların uzmanlık alan dersini aldıkları dönem sayısına göre öz yeterlilik düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık tespit edilemez iken, özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada uzmanlık alan dersini bir dönem alan bireylerin özgüven toplam puanları dört dönem alanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler bu değişkende okudukları bölümden dolayı farklı dönemlerde uzmanlık alan dersini almışlardır.

Antrenörlük eğitimi öğrencileri dört dönem uzmanlık alan dersini alırken diğer bölüm öğrencileri öğrenim gördükleri üniversiteye değişkenlik göstermek suretiyle iki veya bir dönem uzmanlık alan dersini görmektedir. Bir dönem uzmanlık alan dersinde öğrenim gören öğrenciler diğer öğrencilere göre daha yüksek özgüven düzeyine sahip olduğuna araştırmanın sonucunda ulaşılmıştır. Bu durumu uzmanlık alan dersini daha uzun süre gören bireylerin derslerinin istedikleri şekilde ilerlemediği bir örneklem grubuna denk geldiğini düşünürsek henüz yeni uzmanlık branşı dersi ile tanışan ve yalnızca bir dönem bu dersi alacak öğrencilere göre daha az özgüven düzeyine sahip olabileceği ihtimali yüksek olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Dersin içeriği ile ilgili çok fazla bilgiye sahip olmayan ve bu alanda başarılı olabileceklerini düşünen bir öğrenci grubu üzerinde ölçek çalışması yapıldığı düşünülerek bu şekilde bir bakış açısı ile dile getirilebilir.

Sonuç olarak; üniversitelerde tenis, yüzme, futbol uzmanlık alan branşlarından herhangi birini tercih eden öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmada ana okula gidip gitmeme durumuna göre katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Alkol kullanım durumuna bakıldığında da katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Üniversite öncesi ilgilendiği spor türü değişkenine göre katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Katılımcıların yaş dağılımlarına göre öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Uzmanlık branşı seçme nedenine göre katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Bireylerin gelir durumuna göre öz yeterlilik ve özgüven durumları arasında anlamlı bir farklılık tespit bulunamamıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin uzmanlık branşı durumuna göre öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çalışmada uzmanlık dersi olarak tenis branşını seçen bireylerin öz yeterliliği ve özgüveni futbol branşını seçenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu farklılık tenis branşının bireysel bir spor futbol branşının ise takım sporu olduğunu göz önünde bulundurularaktan bireysel spor ile ilgilenen bireylerin özgüven ve özyeterlilik düzeyleri açısından takım sporu ile

ilgilenen bireylere oranla daha yüksek olması mümkün olabilir. Takım sporu ile ilgilenen bireylerin müsabaka esnasında takım arkadaşlarına sahip olduğu ve yapılabilecek bir hatada yardım alabileceği arkadaşlara sahip olması özgüven ve öz yeterlilik düzeyini etkileyebilir. Öte yandan bireysel bir spor olarak tenis ile ilgilenen birey sahada kendi kararlarını vermek zorundadır ve bu durum zamanla özgüven ve öz yeterlilik düzeyleri açısından olumlu bir etki olarak düşünülebilir. Zamanla verilen bireysel kararlar sonucunda başarılar elde ettikçe bireyin özgüven ve öz yeterlilik düzeyi pozitif anlamda etkilenir. Verilen kararlar sonucunda başarısızlıklar da olabilir birey bu süreçte verdiği yanlış kararlar sonucunda olaya tecrübe edinmek olarak yaklaştığında özgüven ve öz yeterlilik düzeyine yine olumlu etki edebilir. Araştırmada katılımcıların okudukları bölüme göre öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda rekreasyon bölümünde uzmanlık alan dersi seçen katılımcıların öz yeterlilik ve özgüven düzeyleri spor yöneticiliği bölümünde uzmanlık alan dersi seçen katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

ÖNERİLER

Bireyler ilgili oldukları sporlara yönlendirilerek henüz genç yaştan itibaren özgüven ve öz yeterliliklerini olumlu etkileyecek şekilde çalışmalar yapılabilir.

Spor, sadece fiziksel değil aynı zamanda ruhsal olarak bireylere etki etmektedir. Bunu göz önünde bulundurarak bireylerin doğru bransa yönelmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acuner, A. (2012). *Farklı Dansları Yapan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere Göre Özgüven ve Öz-Yeterliliklerinin Karşılaştırılması*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Akın, A. (2007). Öz-güven Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.
- Aksoy U. *Farklı Klasmanlarda Görev Yapan Futbol Hakemlerinin İletişim Becerileri ve Özgüven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Aydın İli Örneği)*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi.
- Altuntaş, E. A. (2016). *Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları İle Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki* (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Aypay, A. (2010). Genel Öz Yeterlilik Ölçeği'nin GÖYÖ Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-131.
- Demirkan, E., Mitat, K. O. Z., & Kutlu, M. (2010). Sporcularda dehidrasyonun performans üzerine etkileri ve vücut hidrasyon düzeyinin izlenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 81-92.
- Diotaiuti, P., Falese, L., Mancione, S. and Purromuto, F. (2017). A Structural Model of Self-efficacy in Handball Referees. *Frontiers in Psychology*. 8, 8-11.
- Ekinci, H. (2013). Müzik Öğretmeni Adaylarının Solo Sahne Performansına İlişkin Özgüven Algılarının Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2): 52-64.

- Ermis, E., Satıcı, A., Bostancı, Ö., İmamoğlu, O. ve Taşmektepligil, M. Y. (2019). Tenis Antrenörleri Yeterlilik Düzeyinin Araştırılması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 14(20), 1-1.
- Gökkaya D, Biçer T. Psikolojik beceri kıstası olarak özgüvenin elit sporcuların performansına katkısı; Boks milli takımı örneği. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2017, 2(1): 16-28.
- Gölleroğlu, İ. (2010). *Türkiye’de Yüzme Branşı ile Uğraşan Sporcuların Spor Yaşamlarının Erken Yaşta Sona Ermesinin Nedenleri* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Karabulut Ö. (2019). *Sporcuların Sportif Sürekli Kendine Güven Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Nobel Yayınevi.
- Nazarudin, M. N., Noordin, H., Suppiah, P. K., Abdullah, M. R., Fauzee, M. S. O. and Abdullah, N. M. (2014). Psychological Skills Assessment and Referee Rugby Sevens Performance. *Jurnal Pemikir Pendidikan*. 5, 165-184.
- Özen G., Özen, Ş., Sönmez, G. T. S. (2014) Kamp Yaşantısı ve Engel Aktivitelerin Katılımcıların Öz-Etkililik Algılarına Etkisi, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5 (2):5-12.
- Özen, N. (2013). *Türk Kültür Tarihinde Spor ve Türklerin Spora Katkıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Sarıdede, Ç. (2018). *Voleybol hakemlerinin öz yeterlik düzeyleri ve karar verme becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Schulenberg, J., & Maggs, J. L. (2002). “A developmental perspective on alcohol use and heavy drinking during adolescence and the transition to young adulthood”. *Journal of Studies on Alcoholism*, 14, 54-70.
- Schwarzer R, Fuchs R. (1995). *Self-efficacy and health behaviors*. In: Conner M, Norman P, editor. Predicting Health Behavior: Research and Practice with Social Cognition Models. Buckingham: Open University Press. trochim. human.cornell.edu/gallery/walkley/selfeff. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 307-337). Greenwich, CT:
- Steffenhagen, R. A., & Burns, J. D. (1987). *The Social Dynamics of Self-Esteem*. New York, Praeger.
- Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya.
- Şahin E. (2016). *Sporcu ve Sporcu Olmayan Bedensel Engelli Bireylerin Özgüven ve Sosyal İstenirlik Durumlarının Karşılaştırılması*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Düzce: Düzce Üniversitesi, 2016.
- Şahin, M. H. (2002). *Beden eğitimi ve sporda temel kavramlar sözlüğü*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Şar, Ali H., Ramazan Avcu ve Abdullah Işıklar (2010), “ Analyzing Undergraduate Students’ Self Confidence Levels In Terms of Some Variables”, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 5, s.1205-1209.
- Yıldız ME. (2021). *Taekwondo Sporcularının Özgüven Seviyelerinin Algılanan Stres ve Saldırganlık Düzeyleri ile İlişkinin İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Yıldız, N. Özen G., Bostancı, T. G.(2016) The effects of one-day outdoor education on selfefficacy, *Journal of Human Sciences*,13(3): 6098- 6103.

Yiğitbaş, Ç., & Yetkin, A. (2003). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin özetkililik-yeterlik düzeyinin değerlendirilmesi. *CÜ Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1), 6-13.

Zeyrek, A. & Doğar, V. (2020). Ortaöğretim öğrencilerindeki özgüven gelişimlerinin spor ve farklı değişkenlere göre incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(72), 4807-4812.

ETİK METNİ

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazar(lar)a aittir. Araştırmada ölçüklerin uygulanabilmesi ve verilerin toplanabilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 29.04.2022 tarihinde 2022-276 sayılı kararı ile onay alınmıştır.

Yazar(lar)ın Katkı Oranı Beyanı: Yazarların katkı oranları şu şekildedir; Sorumlu yazar %75, ikinci yazar %25 şeklinde katkı sağlamıştır.

KATKI ORANI	KATKIDA BULUNAN YAZAR(LAR)
Fikir ve Kavramsal Örgü	Cabir ADIYAMAN, Yener AKSOY
Literatür Tarama	Cabir ADIYAMAN
Yöntem	Cabir ADIYAMAN
Veri Toplama	Cabir ADIYAMAN
Verilerin Analizi	Cabir ADIYAMAN
Bulgular	Cabir ADIYAMAN
Tartışma ve Yorum	Cabir ADIYAMAN, Yener AKSOY

Finansal Destek: Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı veya destek alınmamıştır.

Bilgilendirilmiş Onam Beyanı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Veri setlerine ilişkin soru vb. için, sorumlu yazar ile iletişime geçilmelidir.

Teşekkür: Çalışmamıza katkı sağlayan değerli hocam sayın Arş. Gör. Dr. Muhammet KUSAN'a teşekkür ederim.

Çıkar Çatışması: Yazarların araştırma ile ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşlarla ve yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Bu eser CC BY (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>) ile lisanslanmıştır.

Sorumluluk Reddi/Yayıncı Notu: Tüm yayınlarda yer alan ifade, görüş ve veriler yazar(lar) ve katkıda bulunan(lar)ın görüşleridir. IJETSAR ve/veya editör(ler), içerikte belirtilen herhangi bir fikir, yöntem, talimat veya üründen kaynaklanan kişiler veya mülke yönelik zararlardan ve ihlallerden sorumlu değildir.